

การจัดการแรงงานต่างด้าวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย

Migrant workers management for Thai economic development

มนตรี พรมวัน¹

Montre Promwan

Received: June 8, 2019

Revised: August 21, 2019

Accepted: September 16, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการแรงงานต่างด้าวและผลกระทบต่อไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐาน เช่น การเกษตร อุตสาหกรรมการเกษตร การประมงและการก่อสร้าง งานดังกล่าวแรงงานไทยไม่นิยมทำเพราะเป็นงานที่สกปรกเต็มไปด้วยฝุ่นและอันตราย รวมทั้งปริมาณแรงงานคนไทยมีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าว การนำเข้าแรงงานต่างด้าวไม่เพียงแต่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้นยังมีผลกระทบต่อประเทศที่เป็นปัญหาทางสังคม ระบบสาธารณสุข การเมืองระหว่างประเทศ งบประมาณและเศรษฐกิจมหภาคไทยมีมาตรการจัดการแรงงานที่มีทะเบียนคุมและควบคุมตรวจสอบตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐนั้นไม่เพียงพอควรอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะจัดการแบบสร้างสรรค์คือการให้การศึกษา ส่งเสริมภาคเอกชนพัฒนาแรงงานต่างด้าวให้เป็นแรงงานกึ่งฝีมือเพื่อเพิ่มผลิตภาพของกิจการเอกชนเอง รวมทั้งเพื่อรองรับกิจการของเอกชนที่ไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ : แรงงานต่างด้าว, การจัดการ, การพัฒนาเศรษฐกิจ

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: oodood.montre@gmail.com, Tel. 085-0471225

Abstract

This article aims to study the management of migrant workers and their impact on Thai economic development. Especially the basic economic development such as agriculture, agro- industry, fisheries and construction. These works, Thai workers do not like to do because it is dirty, dusty and dangerous work Including the amount of Thai workers is not enough. For that reasons, it necessary to import foreign workers. Importing migrant workers is not only beneficial to economic development. Still affecting the country that is a social problem, public health system, International politics, budget and macroeconomic. Thailand has a measure to manage workers who have a registration and control examination according to the duties of government officials is not enough. It is strongly advised that the government manage creatively is education, promote the private sector to develop migrant workers to be semi-skilled labor in order to increase the productivity of the private sector. Including to support private business that will invests in neighboring countries.

Keywords: Migrant, Workers, Management, Economic development

บทนำ

โดยทั่วไปการพัฒนาประเทศจะพูดถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการพัฒนาเศรษฐกิจถือว่าการพัฒนาประเทศนั่นเอง ประเทศมีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนและการผลิตเพื่อการค้าผ่านกลไกการผลิตของภาคเอกชนและภาคประชาชนผู้ประกอบการ โดยมีปัจจัยการผลิตได้แก่แรงงาน (Labour) ทุน (Capital) และที่ดิน (Land) การพัฒนาเศรษฐกิจไทยเติบโตจนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองรองจากอินโดนีเซีย ปฏิเสธมิได้ว่าปัจจัยสำคัญในการการพัฒนาเศรษฐกิจคือแรงงานที่ผ่านมามีปริมาณแรงงานมากพอและค่าแรงต่ำ จึงเป็นข้อได้เปรียบในการลงผลิต นั่นเป็นภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจในอดีต ปัจจุบันโครงสร้างแรงงานไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเนื่องปริมาณแรงงาน (Labour Supply) ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน อันเป็นผลมาจากประชากรมีอัตราการเกิดในขณะที่มีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือ (Unskilled & Semi Skilled Labour) (Newstrom & Davis, 1993) ยังมีความจำเป็นอยู่สำหรับภาคการผลิตพื้นฐานที่เป็นอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภค

ทั่วไป ภาคการเกษตรและการประมงรวมทั้งภาคก่อสร้างยังต้องการแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือ จึงต้องนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันการนำเข้าแรงงานอาจก่อให้เกิดผลกระทบตามมาเป็นลูกโซ่ (Spillover Effects) ต่อสังคมวิทยาการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (Birkland, 2011) ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (Nakamura, 1987) การที่ไทยนำเข้าแรงงานต่างด้าวเพื่อเติมเต็มและทดแทนแรงงานไทย ควรที่ศึกษาความเป็นมาและปัญหาพัฒนาการเศรษฐกิจรวมทั้งความหมายของแรงงานต่างด้าว บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการแรงงานต่างด้าวและผลกระทบต่อไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ความเป็นมาและปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยมีรากฐานจากการเกษตรและไทยรับอิทธิพลการพัฒนาเศรษฐกิจตามแบบฉบับตะวันตกที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าแบบทุนนิยมเสรีเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศนับแต่ไทยลงนามในสนธิสัญญาเบาริ่ง (พ.ศ.2398) แนวคิดทุนนิยมเสรีเป็นการเปิดกว้างให้เอกชนสามารถค้าขายและลงทุนในประเทศไทยได้อย่างเสรี (ชัย เรืองศิลป์, 2541) ซึ่งก่อนหน้านี้เอกชนทำการค้าไม่ได้ เนื่องการค้าขายเป็นเรื่องของพระมหากษัตริย์เพื่อให้เข้าใจการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีความเป็นมาอย่างไร ควรที่ศึกษาภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วงของการพัฒนาซึ่งสามารถแบ่งออกได้สี่ช่วงดังนี้

ช่วงแรกนับแต่ลงนามสนธิสัญญาเบาริ่งถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482 – 2488) ไทยส่งสินค้าทางการเกษตรเช่น ข้าว ยาง และไม้จากป่า ดีบุก ฯลฯ ในขณะที่สินค้านำเข้าเช่น ผ้า น้ำตาล สินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นผลจากโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2527)

ช่วงที่สองนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 อาชีพหลักของไทยยังเป็นการทำนา แต่ก็มีการลงทุนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของการพัฒนาประเทศเช่นโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ โรงงานทอผ้า โรงงานฟอกหนัง โรงงานกระสุนดินดำ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจที่รัฐบาลส่งคนของตนเองไปบริหาร

ช่วงที่สามตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง พ.ศ. 2540 เศรษฐกิจไทยยังตกอยู่ภายใต้การลงทุนของคนจีน และตะวันตก ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจได้ดึงดูดคนจากภาคเกษตรเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมโรงงาน แต่ยังเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ประกอบกับไทยประสบผลสำเร็จในนโยบายการวางแผนครอบครัวเพื่อควบคุมประชากรมิให้

เพิ่มมากขึ้นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทรัพยากรมีจำกัด ข้อเท็จจริงพบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาแรงงานมีบทบาทสำคัญ

ช่วงที่สี่หลังปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันโดยมองไปยังอนาคตมีการพัฒนาเศรษฐกิจแม้ จะเน้นอุตสาหกรรมหนักเพื่อการส่งออก เช่นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรม อิเลคทรอนิกส์ ฯลฯ ก็ยังต้องใช้แรงงานอยู่ดีแต่เป็นความต้องการแรงงานที่มีความรู้มากขึ้น (Knowledge Workers)

แม้ว่าไทยคาดหวังจะพัฒนาเศรษฐกิจใช้เทคโนโลยีขั้นสูง แต่อุตสาหกรรมอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศยังต้องพึ่งพาอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการก่อสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจไทยจึงมีสองลักษณะที่ต้องดำเนินการควบคู่กันซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากนี้กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนถึงหนึ่งในสามของประชากรซึ่งไม่ต่ำกว่า 25 ล้านคน (ร้อยละ 38.14 ของจำนวนประชากรราว 67 ล้านคน) (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) แม้ไทยมีประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15-59 ปีขึ้นไป มีจำนวน 43.04 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 66.23 ล้านคน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561) แต่ยังขาดแคลนและมีแนวโน้มขาดแคลนเพิ่มขึ้นเนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานในอุตสาหกรรมพื้นฐาน การเกษตรและงานก่อสร้าง อีกลักษณะหนึ่งเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้ามีข้อสังเกตประการหนึ่งคือแม้การพัฒนาเศรษฐกิจจะใช้เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าเพียงใดก็ตามยังต้องอาศัยปัจจัยการผลิตที่เป็นแรงงาน (Labour) เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิตทั้งในระดับอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมหนัก ปัจจัยแรงงานยังมีความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปัจจุบันแรงงานมิใช่ปัจจัยที่ไทยจะได้เปรียบในการพัฒนาเศรษฐกิจอีกต่อไปปัญหาที่ไทยต้องเผชิญนับแต่ทศวรรษที่ผ่านมาและแนวโน้มปริมาณแรงงานจะไม่เพียงพอต่อระบบการผลิตของประเทศเนื่องจากอัตราการเกิดของประชาชนลดลงอย่างต่อเนื่อง และยังมีแนวโน้มลดลงเสียอีก

ความสำคัญของแรงงานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (National Development) แม้ว่าเป็นส่วนหนึ่งแต่ก็เป็นส่วนที่สำคัญ ดังที่ไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแผนมีวัตถุประสงค์การพัฒนาครอบคลุมถึงทั้งด้านเศรษฐกิจ (economic) สังคม (Social) และการเมือง (Political) โดยทั่วไปมีการรับรู้กันว่าการพัฒนาประเทศจะศึกษาได้จากแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นครอบคลุมการพัฒนาในหลายมิติ ถ้าพิจารณาในเชิงการผลิตของระบบเศรษฐกิจไทยได้จำแนกตามรายผลิตภัณฑ์แบ่งได้เป็น 2 ภาคคือภาคการเกษตร และภาคนอกการเกษตร ภาคเกษตรประกอบด้วยการผลิตจากการเกษตร การป่าไม้ และการประมง และภาคนอกการเกษตร ประกอบด้วยการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน การผลิตไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ การจัดหา น้ำ การจัดการและการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล การก่อสร้าง การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ การศึกษา กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ และกิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล เป็นต้น เมื่อพิจารณาองค์ประกอบและบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวคือการพัฒนาประเทศนั่นเอง

องค์การสหประชาชาติ (UN, 1971) ให้ความหมายการพัฒนาประเทศให้พิจารณาองค์ประกอบที่เป็นเรื่องของการพัฒนาประเทศได้แก่ การสร้างมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชากรอย่างเท่าเทียมกัน (Equal living standard for all) การแบ่งปันผลกำไรจากการพัฒนาประเทศ หรือการกระจายความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียมกัน (Equal share of all in profit) การกระจายรายได้ และทุน การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การสาธารณสุข ระบบสวัสดิการสังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นว่าการพัฒนาประเทศจะถือเอาการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจจะทำให้รายได้ต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้น (Gross domestic product; GDP per capita) เมื่อพิจารณาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจไทยยังคงกระจุกอยู่กับคนกลุ่มน้อยส่วนบน ลักษณะเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ได้มาตรฐาน การพัฒนาประเทศที่ได้มาตรฐานต้องสะท้อนให้เห็นว่ารายได้ต่อหัวประชาชนเพิ่มจริง รายได้ต่อหัวที่เพิ่มขึ้นควรสะท้อนถึงรายได้ที่ประชาชนได้รับจริง มิใช่ในลักษณะภาพรวมเพิ่มขึ้นในเชิงตัวเลขการที่ประชาชนมีรายต่อหัวเพิ่มขึ้นจะส่งผลถึงการมีกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้น และเป็นการแสดงความเจริญของประเทศสามารถที่จะประเมินได้จากการที่ประชาชนมีอาหารกินอุดมเพียงพอและถูกสุขลักษณะ การสาธารณสุขมีมาตรฐานสูงขึ้น ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้คนในสังคมได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเท่าเทียมกัน ฯลฯ

ดังนั้นการพัฒนาประเทศจึงกินความทั้งการพัฒนาในเชิงธุรกิจการพาณิชย์ การเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวิทยา บางครั้งกินความถึงความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลกด้วย (International Competition) ไทยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงได้มีการวางแผนพัฒนาประเทศในรูปแบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่าห้าทศวรรษ โดยมีการวางแผนพัฒนาฯ คราวละ 4 ปี (ยกเว้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีระยะห้าปี) มาแล้วถึง 12 ฉบับนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับปัจจุบันฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ปัจจุบันรัฐบาลเห็นว่าการพัฒนาประเทศควรวางแผนระยะยาว จึงได้วางแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เมื่อพิจารณาความเป็นจริงทางเศรษฐกิจของ 'ไทยมีสองส่วนที่ต้องพัฒนาไปพร้อมกันคือส่วนที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่รัฐบาลมุ่งยกระดับประเทศให้พ้นกับดักรายได้ปานกลาง อีกส่วนหนึ่งอุตสาหกรรมพื้นฐานยังต้องอาศัยแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตของระบบเศรษฐกิจของประเทศ และพบว่าอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทยอยู่ในภาวะขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ในขณะที่หลักการพัฒนาเศรษฐกิจต้องอาศัยปัจจัยการผลิต แรงงาน (Labour) แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าพิจารณาให้ดีแรงงานมิใช่เป็นเพียงปัจจัยการผลิตเท่านั้น แรงงานยังเป็นผู้บริโภคจำนวนมากที่สร้างกำลังซื้อในระบบเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง อันเป็นกลไกในการกระตุ้นให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ในระบบการผลิตของไทยยังต้องการแรงงานไร้ฝีมือ (Unskill Labour) โดยเฉพาะในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรในหลายผลิตภัณฑ์ เช่น งานก่อสร้าง การขายปลีก กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล และโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหาร เป็นต้น งานในส่วนนี้คนไทยไม่นิยมทำและมีปริมาณแรงงานไม่พอกับความต้องการของตลาด

การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาโดยใช้ปัจจัยแรงงานเป็นตัวขับเคลื่อน และใช้เป็นปัจจัยจูงใจให้นักลงทุนมาลงทุน ด้วยมาตรการแรงงานราคาถูก ในอดีตแนวคิดนี้ใช้ได้ผล แต่ปัจจุบันไม่ได้ผลแล้วเนื่องจากปริมาณแรงงานที่ป้อนสู่ตลาดแรงงานหดหายไปมาก หากย้อนกลับไปปี พ.ศ. 2536 ประชากรไทยมีอัตราการเกิดเพิ่มปีละ 1 ล้านคน แต่ในปี พ.ศ. 2560 ประชากรไทยเกิดประมาณ 7 แสนคน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2561) ทำให้แรงงานในระบบขาดหายไปปีละไม่ต่ำกว่า 3 แสนคน ในขณะที่ยังมีความต้องการขยายการลงทุนเพิ่มมากขึ้น ถ้ามองไปในระยะยาวปัญหาการขาดแคลนแรงงานยิ่งทวีความรุนแรง อัตราการเกิดของประชากรมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้แรงงานที่เป็นพลเมืองไทยเข้าสู่ระบบการผลิตของประเทศลดลงในขณะที่ไทยต้องการขยายการลงทุนที่มีเป้าหมายเพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตให้พ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางอาจเป็นไปได้ค่อนข้างยาก นอกจากขาดแรงงานในเชิงปริมาณแล้วยังขาดแคลนแรงงานคุณภาพที่มีความรู้และ

ทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจไทยไม่อาจจะยกเลิกหรือยุติการผลิตในภาคการเกษตร ประมง และอุตสาหกรรมพื้นฐานได้เนื่องจากเกี่ยวข้องกับประชาชนในระดับรากหญ้า

การพัฒนาประเทศที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะทางเทคโนโลยีต้องใช้เวลาในการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะเห็นว่าการจัดการแรงงานที่มีทักษะสูงยังมีอุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการดังที่กล่าวข้างต้น ในขณะที่เดียวกันไทยยังต้องใช้แรงงานในอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศจึงจำเป็นต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าว การนำเข้าแรงงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอาจไม่ยั่งยืนหากประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง แรงงานต่างด้าวเหล่านั้นจะกลับประเทศ อย่างไรก็ดีในปัจจุบันไทยยังได้ประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทยในลักษณะชั่วคราวส่วนระยะยาวเป็นปัญหาใหญ่ที่ไทยจะต้องเผชิญในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า หากไทยไม่มีนโยบายชัดเจนและมาตรการในการจัดการแรงงานต่างด้าวที่ดีพอ อาจสร้างผลกระทบแก่การพัฒนาประเทศในหลายด้าน

แรงงานต่างด้าวและแนวโน้มตลาดแรงงานไทย

การที่ไทยต้องการพัฒนาเศรษฐกิจเติบโตมุ่งหมายให้มีความมั่นคงพึ่งพาการเป็นประเทศรายได้ปานกลางนั้น จึงมีความต้องการแรงงานทั้งที่มีฝีมือและมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยี แต่ในขั้นก่อนไปสู่จุดหมายที่คาดหวัง ไทยยังต้องการแรงงานที่ไร้ทักษะสำหรับอุตสาหกรรมพื้นฐาน การเกษตรและก่อสร้างผู้เขียนเห็นว่าความเข้าใจความหมายของแรงงานและแรงงานที่นำเข้าตรงกันจะทำให้เห็นถึงความจำเป็นและบทบาทของแรงงานต่างด้าวได้ชัดเจนขึ้น

แรงงานเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านการบริหารจัดการจนทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติตามพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ประชากรในวัยทำงาน ไม่รวมถึงคนพิการ คนวิกลจริต นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน นักบวช ทหาร ผู้ต้องขังและผู้ประกอบกิจการเพื่อหากำไร ความสามารถในการทำงานเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ แร ง ง า น ต่างด้าวเป็นบุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ที่เข้ามาทำงานโดยใช้กำลังกายหรือความรู้ด้วยประสงค์ค่าจ้าง หรือประโยชน์อื่นใดหรือไม่ก็ตาม หรือหมายถึงบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่ได้เดินทางมาทำงานในประเทศไทย เพื่อวัตถุประสงค์ผลตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือประโยชน์อื่นใด (สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) การขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตดังกล่าวข้างต้น จึงต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านพม่า ลาว และกัมพูชารวมทั้งแรงงานจากประเทศอื่นแต่มีจำนวนไม่มาก เช่น ญี่ปุ่นเข้ามาทำงานในฐานะที่มาดูแลกิจการของตน

ที่มาลงทุนในไทย หากมองผิวเผินอาจมองว่าแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นรับจ้างทำงานในไทยแล้วส่งเงินกลับไปยังประเทศของตน ทำให้ไทยเสียดุลบริการ ความเข้าใจเช่นนี้ไม่ถูกต้องทั้งหมด เพราะแรงงานต่างด้าวมียุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยหากขาดแรงงานต่างด้าวจะทำให้อุตสาหกรรมพื้นฐานของไทยไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเกษตร การก่อสร้าง และการประมง กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องล้มเลิกปิดกิจการ ผลที่ตามมาจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอีกหลายสิบล้านคนที่ยังต้องพึ่งพาผลิตภัณฑ์และรายได้จากจากอุตสาหกรรมดังกล่าวและไทยมีการจัดการแรงงานต่างด้าวโดยการกำกับดูแลตามที่มีการจัดระเบียบในรูปแบบของการจดทะเบียน และไล่จับแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตให้ทำงานในไทย ควรที่ไทยจะมีมาตรการจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยแม้มุ่งหมายนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเพื่อยกระดับการพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (New Industry) ที่ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมไฮเทคที่ใช้ความสามารถของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือหุ่นยนต์ (Robot) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในความเป็นจริงแม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าเพียงใดแต่ไม่สามารถทำงานแทนมนุษย์ได้ทั้งหมด เนื่องจากเทคโนโลยีไม่มีจิตวิญญาณ คิดแทนมนุษย์ไม่ได้ ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีใดก็ตามต้องอาศัยแรงงานคนคิดคนจัดการทั้งสิ้นและความจริงที่พบอีกคือระบบเศรษฐกิจไทยมีสองลักษณะภาพของการผลิต คือ ภาพหนึ่งเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับภาคเกษตร อุตสาหกรรมประมง อุตสาหกรรมอาหาร และอาหารแช่แข็ง อุตสาหกรรมเหล่านี้ต้องใช้แรงงาน ลักษณะงานสกปรกเต็มไปด้วยฝุ่น และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งแรงงานไทยไม่นิยมทำ อีกภาพหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงต้องใช้แรงงานที่มีความรู้ แรงงานทั้งระบบข้อมูลเดือนเมษายน พ.ศ. 2560 มีประมาณ 38 ล้านคนที่ทำหน้าที่ผลิตให้กับระบบเศรษฐกิจไทย ปริมาณแรงงานที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานและไทยเองก็ตระหนักรู้ว่าการพัฒนาประเทศในยุคการแข่งขันรุนแรงไร้พรมแดนที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกในการขับเคลื่อนในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจจึงวางแผนยกระดับความสามารถในการผลิตที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าเป็นฐานในการพัฒนาด้วยเข้าใจว่ามีทางนี้ทางเดียวที่จะทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตได้ และไทยก็รู้ว่าแรงงานที่มีความรู้ด้านนี้ยังมีไม่เพียงพอ และไม่สามารถที่พัฒนาแรงงานเหล่านี้ได้ใช้ในทันทีเพราะต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา การที่จะทำให้ไทยพัฒนาประเทศได้สำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้าทำหน้าที่แทนคน แต่ไม่ถนัดนักเนื่องจากการพัฒนากำลังคนไม่ทันกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ปัญหาเก่ายังแก้ไขไม่สำเร็จ ยังมีอุปสรรคใหญ่หลวงที่ส่งผลต่อ

การพัฒนาประเทศคือ การขาดแรงงานที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ S&T จำนวนมาก ส่วนแรงงานที่มีอยู่กลายเป็นแรงงานส่วนเกินในระดับปริญญาตรีจำนวนมาก ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี เพราะที่ผ่านมามีไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่าที่ควรจะเป็น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2017) หากมองภาพแรงงานในตลาดขยายกว้างออกไป ยังมีแรงงานอีกส่วนหนึ่งที่เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในภาคการเกษตร ประมง ก่อสร้าง และอุตสาหกรรมอาหาร ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานที่ยังใช้แรงงานเป็นหลักจึงต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวจากข้อมูลของทางราชการพบว่าแรงงานต่างด้าวมียอดรวม 2 ล้านคนที่จดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (กรมการจัดหางาน, 2561) แรงงานต่างด้าวอีกส่วนหนึ่งไม่ได้มีการจดทะเบียนที่เป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในจังหวัดชายแดน โดยข้ามเขตแดนมารับจ้างรายวันทำงาน

แรงงานต่างด้าว: ผลกระทบต่อประเทศไทย

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในไทยมีประมาณสองล้านกว่าคนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการปริมาณแรงงานของระบบอุตสาหกรรมและระบบการผลิตของไทย ในขณะที่แรงงานที่เป็นพลเมืองไทยเข้าสู่ระบบตลาดมีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลมาจากนโยบายการวางแผนครอบครัว และภาวะค่าครองชีพสูงทำให้ครอบครัวไม่ต้องการมีลูกมาก และเกินกำลังที่จะเลี้ยงดูให้มีคุณภาพได้ อย่างไรก็ดี แรงงานต่างด้าวแม้เข้ามาใช้แรงงานในระบบการผลิตของไทย และรัฐบาลยังไม่มีกำหนดนโยบายด้านแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง ที่วิเคราะห์ถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม (Kraft & Furlong, 2010)

แม้ภาคเอกชนนำเข้าแรงงานต่างด้าว รัฐบาลก็มีความชอบธรรมและมีความจำเป็นต้องควบคุม ตรวจสอบด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1) การเมือง (Political Reasons) การที่คนต่างชาติเข้ามาทำงานในไทยอาจก่อให้เกิดขบวนการที่ผิดกฎหมาย หรือเป็นอาชญากรรมที่แฝงมา หรือมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่จะต่อรองสิทธิและหน้าที่บางอย่างที่อาจส่งกระทบต่อการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ

2) จริยธรรม แรงงานต่างด้าวที่เอกชนนำเข้ามาทำงานแม้มีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ก็มีสถานะของความเป็นมนุษย์ชาติเหมือนกันควรได้รับการปฏิบัติในด้านสิทธิสวัสดิการแรงงานตามสมควรแก่ฐานานุรูป

3) เศรษฐกิจและการตลาด (Kraft & Furlong, 2010) แรงงานต่างด้าวในทางเศรษฐศาสตร์ถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นการเพิ่มกำลังซื้อภายในเนื่องจากแรงงานต้องมีการจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจำเป็นต้องแทรกแซงกำกับดูแลโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ฯลฯ ที่เกิดเป็นชุมชนของคนงานต่างด้าว อาจมีการตั้งขบวนการทางสังคมที่จะเรียกร้องสิทธิ หน้าที่บางอย่างที่กระทบต่อการเมืองการเมืองการปกครองของไทย แรงงานต่างด้าวถือว่ามาช่วยเติมเต็มปัจจัยการผลิตด้านแรงงานที่ไทยขาดแคลน และไทยไม่สามารถให้เลิกระบบการผลิตอุตสาหกรรมพื้นฐาน การเกษตร การประมง แล้วพัฒนาเฉพาะอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงอย่างเดียว เนื่องจากอุตสาหกรรมพื้นฐาน การเกษตรและประมง เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของพลเมืองไทยมากกว่าหนึ่งในสามที่อยู่ในภาคการผลิตเหล่านั้น หากพิจารณาในมุมเศรษฐกิจอีกด้านหนึ่งคือแรงงานต่างด้าวที่ได้รับค่าจ้างส่วนหนึ่งต้องใช้จับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค เท่ากับเป็นการเพิ่มกำลังซื้อตลาดภายใน กระตุ้นเศรษฐกิจเช่นกัน (Multiplier Effects) หากคำนวณในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจแรงงานต่างด้าวจำนวน 2 ล้านคน ใช้จ่ายเงินวันละ 100 บาทต่อคนเท่ากับมีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ 200 ล้านบาทต่อวัน ปีหนึ่งๆ คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 73,000 ล้านบาท จะเห็นว่าแรงงานต่างด้าวมีประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่นกัน

ภาพที่ 1 แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย จำแนกตามสัญชาติ ปี 2558

ลำดับ	แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร			
	ถูกกฎหมาย		ผิดกฎหมาย	
	สัญชาติ	จำนวน (คน)	สัญชาติ	จำนวน (คน)
1	เมียนมา	992,983	ไทยใหญ่	14,590
2	กัมพูชา	210,207	เมียนมา	3,624
3	ลาว	67,980	กระเหรี่ยง	2,982
4	ญี่ปุ่น	36,666	มอญ	1,122
5	จีน	18,821	ไทยลื้อ	1,084
รวม		1,326,657	รวม	23,402

หมายเหตุ : 1. แรงงานต่างด้าวหมายถึงคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติ

การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

2. การเข้าเมืองผิดกฎหมาย หมายถึงกลุ่มแรงงานไร้ทักษะ ประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย และแรงงานหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา)ที่ได้รับอนุญาตผ่อนผันให้ทำงาน ตามมติคณะรัฐมนตรี กระทรวงแรงงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

ดังกล่าวข้างต้นเป็นการมองผลกระทบในทางบวก หากมองผลกระทบในทางลบ การที่แรงงานต่างด้าว เป็นแรงงานไร้ฝีมือ การศึกษาไม่สูงซึ่งมีปริมาณมากถึง 2 ล้านคน อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นปัญหาทางสังคม การเมืองระหว่างประเทศและเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

1) ระบบสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานไม่ได้ผ่านการตรวจโรคอาจเป็นพาหะของโรคที่จะระบาดในไทย ทำให้ไทยต้องมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดโรคเหล่านั้นส่งผลทำให้หลายหน่วยงานของรัฐต้องเตรียมและเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาล อุปกรณ์ทางการแพทย์ โดยต้องใช้งบประมาณในส่วนนี้เพิ่มขึ้น

2) ด้านสังคม การที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในไทยมากขึ้นจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น การแต่งงานระหว่างคนต่างด้าวและคนไทย ปัญหาการให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดในไทยโดยพ่อแม่เป็นแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น เด็กเหล่านั้นไทยยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการให้การศึกษา

3) ปัญหาอาชญากรรม แรงงานต่างด้าวบางคนมีประวัติอาชญากรรมแล้วหนีเข้ามาทำงานในไทย หรือกรณีที่ก่ออาชญากรรมแล้วหนีการจับกุมกลับประเทศ ซึ่งกฎหมายไทยไม่สามารถจะใช้บังคับได้ในดินแดนอธิปไตยของประเทศเพื่อนบ้าน หรือแรงงานต่างด้าวมีการตั้งขบวนการในการทำธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

4) ด้านงบประมาณรายจ่ายรัฐบาลใช้ข้อมูลจำนวนพลเมืองไทยเท่านั้นในการวางแผนพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ เมื่อแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากจึงมีการใช้บริการสาธารณสุขปโภคเพิ่มขึ้น แต่รัฐบาลไทยไม่ได้พัฒนาระบบสาธารณสุขปโภครองรับกำลังแรงงานต่างด้าวทำให้มีผลกระทบต่อความพอเพียงบริการสาธารณะแก่พลเมืองไทยและต้องเพิ่มงบประมาณแก้ไขปัญหานี้ทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาว

5) ด้านความมั่นคงของชาติและความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน การที่แรงงานต่างด้าวหลายชาติเข้ามาทำงานในไทย อาจมีการตั้งชุมชนกลายเป็นชนกลุ่มน้อย ที่กลายเป็นอีกแหล่งที่ความเป็นอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยที่มีภาษา วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อ

ของตนเอง อาจมีความขัดแย้งกับชุมชนคนไทย และหากให้ตั้งรกรากอยู่นาน อาจสร้างอำนาจ ต่อรอง เรียกร้องสิทธิพิเศษตามมา

6) การเมืองระหว่างประเทศ แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในไทยแต่สถานภาพ ความเป็นพลเมืองของประเทศต้นทางที่มายังมีครบถ้วนสมบูรณ์ รัฐบาลเขาถือว่าพลเมืองเขาที่เข้ามาทำงานในไทย เป็นการส่งออกแรงงานที่สามารถนำรายได้เข้าประเทศอย่างเป็นทางการ รัฐบาลเขาจึงให้ความสำคัญ ดังกรณีรัฐบาลพม่าเรียกร้องให้รัฐบาลไทยดูแลคนงานพม่า ให้มีสิทธิ ได้รับค่าแรงขั้นต่ำ และสวัสดิการแรงงานเหมือนแรงงานคนไทย และเมื่อใดก็ตามที่ไทยต้องพึ่งพา แรงงานต่างด้าวมาก รัฐบาลต้นทางของแรงงานต่างด้าวยังต้องยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาลไทย ร้องเรียนไปยังประเทศที่เจริญโดยเฉพาะประเทศที่เป็นตลาดสินค้าไทย เช่นสหรัฐอเมริกา กลุ่ม ประเทศยุโรป ฯลฯ ตำนานวิพากษ์ประเทศไทยมีการค้ามนุษย์ ละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

7) เศรษฐกิจมหภาคที่แรงงานต่างด้าวได้ผันตัวเองเป็นผู้ประกอบการค้าขายและ เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง งานบริการและเป็นผู้นำเข้าแรงงานสร้างเครือข่ายในทางธุรกิจ โดยการ แต่งงานกับคนไทยเพื่อให้สะดวกในการทำธุรกิจดังกล่าว การผันตัวเองเป็นผู้ประกอบการสามารถที่ จะนำส่งเงินไปให้พ่อแม่และญาติได้มากขึ้นกระทบต่อดุลการค้าและบริการในภาพใหญ่

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตและมุ่งหมายให้พ้นความเป็นประเทศ กำลังพัฒนา เพื่อให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงโดยไม่มีกรวางแผนที่ดีในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากรที่อัตราการเกิดของประชากรยังมีสัดส่วนที่ไม่เพิ่มขึ้น คุณภาพประชากรที่จะรองรับ อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ในขณะเดียวกันไทยไม่อาจละทิ้งอุตสาหกรรมพื้นฐาน การ ก่อสร้างและอุตสาหกรรมเกษตร และดูเหมือนจะมีความต้องการแรงงานด้านนี้ในปริมาณที่ เพิ่มขึ้น จึงต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ไทยใช้งบประมาณเพิ่มในการพัฒนาระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการเพิ่มขึ้นในขณะที่คนไทยอีกกลุ่มหนึ่งมากกว่าสิบล้านคนยังมีสภาพ ยากจน หากมองผลกระทบในระยะยาวอาจสร้างความยุ่งยากซับซ้อนขึ้นไปอีก

การจัดการแรงงานต่างด้าว

ประเทศไทยโดยกระทรวงแรงงานมีแนวคิดในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในเชิง หน้าที่ตามแนวทาง Functional Area โดยมองว่าแต่ละจังหวัดจะมีสภาพทางภูมิศาสตร์ ความ ต้องการและการใช้แรงงานแตกต่างกันในเรื่องที่พักอาศัย วิธีการคือพิจารณาตามสภาพพื้นที่เป็น อันดับแรก เนื่องจากง่ายที่จะจัดทำให้มีทะเบียนชื่อ ที่อยู่ ได้จากการจดทะเบียน วิธีการจัดการ แรงงานต่างด้าวเริ่มจากการจดทะเบียน แล้วขยายการควบคุมดูแล ไปเรื่องอื่น ๆ การศึกษา

สาธารณสุข การจ้างงาน สวัสดิการ การย้ายที่อยู่หลักแหล่งอาศัย โดยวางกรอบการจัดระเบียบในสามด้าน ได้แก่ 1) เศรษฐกิจ (อาชีพ/รายได้) 2) สังคม (การศึกษา/สาธารณสุข) และ 3) ความมั่นคง (ที่อยู่อาศัย/การปราบปราม/การเข้าเมือง จัดระเบียบแรงงานต่างด้าว การศึกษา สาธารณสุขและจัดเขตพื้นที่เฉพาะ (Zoning) ให้เป็นที่อยู่อาศัยให้กับแรงงานต่างด้าว (กระทรวงแรงงาน, 2017: ออนไลน์) ลักษณะการจัดการดังกล่าวเป็นการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวตามหน้าที่และเป็นลักษณะของการจัดการตามสถานการณ์

ถ้ามองผลกระทบระยะยาวหากแรงงานต่างด้าวกลับประเทศ เนื่องจากประเทศต้นทางประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของตน ไทยจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างไร นี่เป็นอีกประเด็นคำถามที่ไ้ตรงนี้ ที่นี้มาคิดว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทยมากกว่า 2 ล้านคนทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน อย่างน้อยในระยะเวลาสิบปีนับจากนี้ ไทยควรดำเนินการจัดการแรงงานต่างด้าวในทางสร้างสรรค์ ดังนี้

1) ให้การศึกษาแก่แรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวมามากจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับไทย เนื่องจากนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน ควรเปิดโอกาสให้แรงงานเหล่านั้นบางคนสามารถเข้าศึกษาในระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยเปิด หรือมหาวิทยาลัยปิดที่มีความคล่องตัวที่จะเปิดสอนในวันหยุด หรือหลังเลิกงานของภาคเอกชน แรงงานต่างด้าวที่ได้รับการศึกษาจากไทยเมื่อกลับประเทศมีโอกาสที่จะเป็นผู้บริหารหรือทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศต้นทางสิ่งที่จะได้ประโยชน์ตามมาระยะยาวในแง่ของความมั่นคงในฐานะที่เป็นประเทศที่มีชายแดนติดกันเท่ากับเป็นการลดความขัดแย้ง หรือสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันในระยะยาว

2) การพัฒนาแรงงานต่างด้าวให้เป็นทุนมนุษย์สำหรับระบบอุตสาหกรรม กล่าวคือรัฐส่งเสริมให้เอกชนพัฒนาความรู้และทักษะแก่แรงงานต่างด้าว เพื่อรองรับการลงทุนของภาคเอกชนไทยที่เข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือเอกชนที่เข้าไปลงทุนในเวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า จะได้ใช้ประโยชน์จากแรงงานต่างด้าวเหล่านั้น

3) การพัฒนาแรงงานต่างด้าวให้เป็นแรงงานกึ่งไร้ฝีมือ (Semi-skill Labour) เพื่อสนองตอบระบบการผลิตของไทยเพื่อทดแทนแรงงานที่เป็นพลเมืองไทยมีปริมาณไม่เพียงพอสามารถในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) เพื่อประโยชน์ของกิจการเอกชนและระบบเศรษฐกิจโดยรวม

ผู้บริหารประเทศและภาคเอกชนควรเปลี่ยนมุมมองว่าแรงงานต่างด้าวโดยภาพรวมแล้ว มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย รัฐโดยเฉพาะข้าราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อแรงงานต่างด้าว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน. (2561). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/98802fed607243_cb1c1afe_248b3d29eb.pdf.
- กระทรวงแรงงาน. (2017). ก.แรงงาน เผย 'แนวทาง 3 มิติ: จัดระเบียบแรงงานต่างด้าว'. เข้าถึงได้จาก <http://www.mol.go.th/content/56343/1484931986>.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2527). *สรุปประวัติศาสตร์เศรษฐกิจหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัย เรืองศิลป์. (2541). *ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. ๒๓๕๒-๒๔๕๓ ด้านเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). *สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล; ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2561*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/gazette.aspx>.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *จำนวนประชากรภาคการเกษตร ปี 2554-2558*. เข้าถึงได้จาก <http://www.agriinfo.doae.go.th/5year/general/54-58/farmer54-58.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2017). *อนาคตแรงงานไทยภายใต้เศรษฐกิจ 4.0*. เข้าถึงได้จาก <http://www.bltbangkok.com/article/info/48/255>.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2561). *จำนวนประชากร การเกิด และการตาย ทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2536 - 2560 รายปี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReportFinal.aspx?reportid=68&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=1>.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- Birkland, T. A. (2011). *An Introduction to the Policy Process : Theories, Concepts and Models of Public Policy Making*. New York: M.E.Sharpe.
- Kraft, M.E. & Furlong, S.R. (2010). *Public Policy*. (3rd ed). Washington D.C.: CQPress.
- Nakamura, R.T. (1987). The Textbook Policy Process and Implementation Research. *Policy Studies Journal*, 7(1).
- Newstrom, J.W. & Davis, K. (1993). *Organizational Behavior ; Human Behavior at Work*. (9th ed). New York: McGraw-Hill.